

Områdets ekonomiska geografi

(i översättning från Börge Fristrup)

Sydgrönlands viktigaste näringar är fiske och lantbruk, den traditionella fångst- och jägarkulturen spelar här en underordnad roll och då endast längs den öppna ytterkusten.

LANTBRUK, FÅRAVEL OCH KREATURSDRIFT

För nordborna var kreaturs- och fåravel den uppehållande näringen på Grönland och detta supplerades då med jakt och väl också med fiske. Då Erik den Røde koloniserade Grönland medförde han kreatur, får och hästar, men dessa dukade efter hand under, och det modernare kreaturs-hushållet är av betydligt senare datum. Omkring 1780 slog sig den norskfödde, men grönländskt gifte Anders Olsen sig ned vid Igaliko. Han hade - förmodligen från Danmark - medfört några få kreatur, och levde också som kreatursskötare. Hans efterkommande fortsatte denna näring och det grönländska kreaturshållet i dag härstammar från dessa av Anders Olsen införda stamdjur.

Fåraveln är av relativt ny dato. Säkerligen har enstaka danska ämbetsmän då och då försökt att hålla får i Julianehåbs-distriktet, men det var först år 1906, då den grönländske prästen Jens Chemnitz i Frederiksdal inköpte 30 moderfår på Färöarna, som modern fåravel började. Chemnitz utlånade avelsdjur till grönländarna, och försöket föll ut så lyckligt, att Grönlands styresmän efter närmare undersökning av möjligheterna i Julianehåbs-distriktet beslutade sig för att ta upp fåravel på en bredare bas. Det upprättades en fåravelsstation, och 1915 infördes 175 får från Nordisland, som tillsammans med ca 60 får från Chemnitz försök nu utgör

stammen i den grönländska fåraveln. Försöket lyckades, och det finns nu ca 40-50 000 får på Grönland om vintern, om hösten när slakten förestår är beståndet väsentligt större.

Fåraveln är av klimatiska skäl inskränkt till Sydgrönland och i realiteten endast till Nanortaliks, Julianehåbs, Narssaqs och Frederikshåbs kommuner samt i det inre Godthåbs-området. Området kring Julianehåb är på många sätt väl ägnat till fåravel, och här drivs den största mängden får. Landet har rik gräsvegetation samt ljung och sälg. Fåren går i allmänhet ute hela året, eftersom föhnvinden som regel smälter snön om vintrarna. Vissa vintrar kan dock snön bli så djup, att läget blir rent katastrofalt, och i sådana vintrar kan mer än hälften av moderfåren omkomma. Det är också en viss fara för att jorderosion kan bli följd av alltför intensiv betning. Det räknas med, att maximalt ca 70 000 får kan hållas på Grönland. Huvudvikten i fåraveln är lagd på köttproduktion, antalet slakter har på senare år varit i stigande, 1972 slaktades i Narssaq 7 895 djur, härav 1 169 gumsar, 6 710 lamm och 16 hästar mellan 26 september och 31 oktober.

Den årliga ullproduktionen är bara 35 ton, och en del av den används lokalt i hemindustrin. Av de ca 175 fårhållarna har endast 50 fåraveln som huvudnäring, och endast hälften av dem anses uteslutande försörja sig på fåravel.

Bestättningsarnas storlek fördelar sig sålunda:

50 % på 1-50 får med försäljning på 0-4 000 dkr, 20 % på 51-200 får med försäljning på 4 000-16 000 dkr. 20 % på 201-600 får med försäljning på 16 000-48 000 dkr, 10 % på över 600 får med försäljning på över 48 000 dkr.

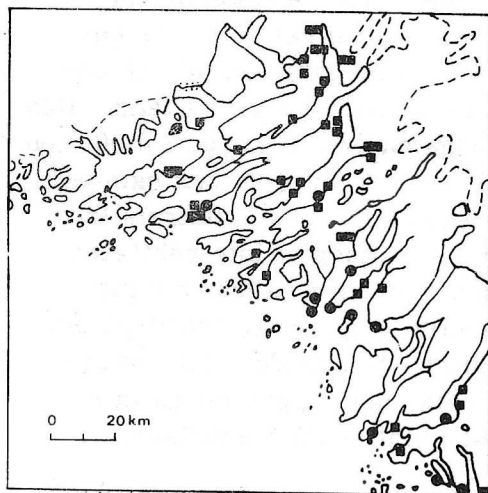
SAMHÄLLE

1966 fanns:

11 besättningar med 600-700 får med försäljning på 50 000 dkr, 4 besättningar med 700-800 får med försäljning på 58 000 dkr, 2 besättningar med 800-900 får med försäljning på 66 000 dkr, 1 besättning med 900-1 000 får med försäljning på 73 000 dkr, 2 besättningar med 1 000-1 100 får med försäljning på 81 000 dkr och 4 besättningar över 1 100 däribland en på 1 450 får.

Fåraveln på Sydgrönland stöds av en statsdriven försöksstation. Det är mycket begränsade områden där fåraveln är möjlig, men det finns troligen vissa möjligheter att i framtiden utvidga aveln något. 1962 utgjorde det intensivbrukade områdets areal i allt 70 hektar, varav 33 hektar kulturbete, 37 hektar under plogen, på flera ställen, t ex Igaliko, används konstbevattning.

Av andra husdjur finns på Grönland alltså endast några få kreatur vid Igaliko, och fårhållarna använder hästar för att komma runt i terrängen. I fåravelsdistrikten hålls vakthundar, medan slädhundar är förbjudna.

- fårhållarbygder
- enskilda fårhållare
- fårhållning som bisyssla

FISKE

I det gamla fångstsamhället uppskattades fisket inte alls. Det drevs särskilt av män som inte, av olika skäl, kunde gå på jakt eller av kvinnor och faderlösa, som inte hade varit i stånd att skaffa utrustning till en kajak.

På grund av den klimatändring som särskilt omkring 1920 och där efter gjorde sig gällande på Grönland, avtog sälbeståndet kraftigt, och eftersom det samtidigt på Grönland skedde en stark befolkningstillväxt, måste en allt större del av befolkningen söka sig över till andra näringar, och främst då till fisket. Särskilt torskfisket blev under en följd av år Grönlands viktigaste näring, och därmed den näring som uppbyggnaden av det moderna Grönland måste baseras på. Medan sälarna i gammal tid faktiskt hade gjort det eskimåiska samhället oavhängigt av omvärlden, blev Grönland genom torskfisket beroende av landets handel och kontakter med yttre världen. Det moderna fiskesamhället måste importera stora mängder bränsle, textilier, näringsmedel osv och i gengäld skall fiskfångsten avsättas i utlandet. Fisket har medfört en stark koncentration av befolkningen och de moderna grönländska städerna har helt fisket som kraftkälla. Med "Tjalfe"-expeditionen 1908-09 företogs de första egentliga fiskeundersökningarna på Grönland, och det påvisades att de i flera av de sydgrönländska farvattenen fanns torsk om också i mindre mängder. Senare undersökningar under ledning av Å. Vedel-Tåning 1924 och åren därefter visade, att det nu fanns betydliga torskförekomster i de grönländska farvattenen. Sedan 1926 har det, med undantag av krigsåren försiggått regelbundna fiskeundersökningar i Västgrönland, och under senare år även i de östgrönländska. Torsken har genomgående varit den viktigaste arten, och

har konstaterats längs större delen av den västgrönländska kusten och i södra Östgrönland. Den uppträder periodvis i stort antal vid Grönland. Man känner från föregående århundraden i varje fall två perioder med stora torskförekomster, men omkring 1906 var det bara små förekomster av torsk vid Fiskenaesset och i farvattnen kring Kap Farvel.

Omkring 1920 började torsken på allvar att breda ut sig i Västgrönland, märkningsförsök visar, att det skedde en invandring från isländska farvatten. 1917 fanns torsk i Frederikshåb-distriktet, 1922 hade torsken brett ut sig till Sukkertoppen, 1928 i Diskobukten, 1930 till Umanak och upp till Upernaviksdistriktet. Torsken är åter försvunnen från de nordliga delarna av sitt utbredningsområde från 1930-talet, och det fiskas nu inte torsk norr om Egedesminde. Grönland ligger vid torskens nordgräns och kalla somrar är kläckningen av yngel därför ytterst ringa och grönländskt fiske måste därför baseras på de särskilt rika åren.

Torsken inhandlas av KGH och privata uppköpare, 1961 och 1966 nådde man upp till över 60 000 ton. Förutom den grönländska fångsten i territorialvattnen fiskas det torsk på bankarna, vilket fiske särskilt drivs av engelska, norska, isländska, portugisiska, spanska och tyska fiskare. Både tyskar och engelsmän driver också vinterfiske, medan portugiserna endast fiskar om sommaren, då de driver fisket på gammaldags vis med handlinor från små roddbåtar, så kallade doryer, många arbetar tillsammans med bas i ett moder skepp. Det sjögående utländska fisket i internationella farvatten har vanligen varit långt större än det inhemska - i genomsnitt har grönländarnas fiske upptagit 10-11 % av den samlade fångsten. 1972 lyckades det dock för grönländarna att få den största andelen av torskfångsten vid Grönland, men säkerligen av en starkt fallande total fångst. 1972 införde ICNAF en kvotreglering för en rad arter för att begränsa fisket inom det nordatlantiska området. Ordningen genomfördes bl a för torsk vid södra Labrador och på Newfoundlandbankarna. Det anmärkningsvärda är, att man inte bara kom till enighet om begränsningen av den totala fångsten men att man också är enig om fördelningen på de enskilda medlemsländerna. Nu är också infört regleringar för farvatt-

nen kring Grönland.

Torsken flås, rensas, tvättas innan inhandling sker men i de större städerna finns det särskilda anläggningar för denna process. Den grönländska torsken exporteras dels som saltfisk och torrfisk och dels som frusna filéer. De utländska fiskarna använder Færingehavn som förrådsbas. Här finns oljetankar, filéfabrik och fryseri, saltdepot osv. I flera städer finns fiskmjölsfabriker för utnyttjande av fiskavfallet.

Förutom torsk fiskas på Grönland också hälleflundror, "hellefisk", havskatt, "rödfisk" (en art av havsaborre), stenbit, "havkal", röding och lax och tobis. Laxen förekommer som yngelfisk med säkerhet endast i Kapisigdlit, men påträffas i större antal i grönländska farvatten längs västkusten upp till Egedesminde samt på Östgrönland bl a vid Angmagssalik. Laxfisket är av relativt nytt datum, det har utvecklats mycket snabbt. I dag är det Grönlands viktigaste fiske. Laxen tages särskilt i drivgarn och fisket har givit anledning till politisk strid, eftersom märkningsförsök visar, att en del av laxarna kläcks i amerikanska eller europeiska floder. Internationella avtal kommer i framtiden begränsa laxfisket på Grönland genom en kvotordning.

Några av världens rikaste räkfält finns vid Grönland; de viktigaste platserna är Diskobukten och Julianehåbsfjorden. Den grönländska räkan är en arktisk djupvattensform och något större än den nordiska. Den fångas med trål, och fångsten tas in och behandlas av konserverfabriker i land. Den årliga fångsten är i dag uppe i 5 000 ton och utgör mer än 20 % av den samlade grönländska exporten. I motsats till torskfisket kommer ju inte räkfisket att påverkas av klimatförändringar, men märkligt nog verkar räktillgången för tillfället i avtagande. En rad utländska båtar planlägger att gå in i räkfångst i stället för torskfiske.

GRUVDRIFT

De arktiska förhållandena gör gruvdrift svårt på Grönland. Intresset har också varit mycket begränsat. Genom efterfrågan på råvaror har dock nyligen både statliga och privata intressenter satsat på undersökningar. Kryolitbrottet vid Ivigtut är nu tömt och drift-
en består av utskeppning av de stora

lagren. Kol bryts över huvud taget inte, men zink och blymalm bryts i Mamorilik (Umanaq). Järnmalm har konstaterats vid Isua i botten av Godthåbfjorden vid inlandsisen, men någon egentlig gruvdrift förekommer inte i området. En grönländsk smyckesten, tugtupit, har brytits men förekomsten är uttömd.

Fisket i de grönländska farvattnen

Sydpröven

BAKGRUND

KLIMATVARIATIONER

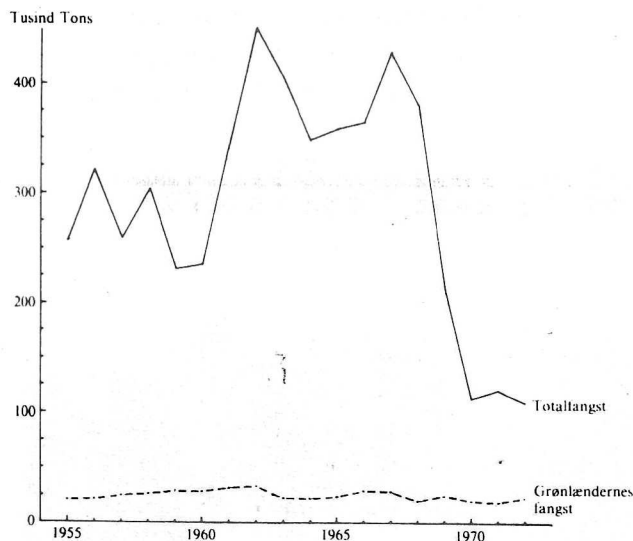
Fisket i de sydvästgrönländska farvattnen har under det senaste halvsekle fått en allt större betydelse sett ur både internationell och nationell synvinkel. Under 1920-talet skedde en förändring i balansen mellan de två havsströmmar som möts öster om Grönland och gemensamt drar vidare söderut, rundar sydspetsen och går norrut längs västkusten. Den ena är en varm avläggare av Golfströmmen (Irmingerströmmen) och den andra en kall havsström (Polarströmmen). Detta medförde en genomsnittlig temperaturhöjning av det kallare ytvattnet av storleksordningen 1°C. Torsken som tidigare

funnits sparsamt i dessa farvatten började nu uppträda i talrika mängder.

Liknande kortvariga svängningar i vatten-temperaturen var kända från 1800-talet även då med motsvarande uppgång i torskbeståndet. Den senaste värmeperioden har emellertid varat längre än de tidigare och fortgått till in på 1960-talet.

Den skenbara stabiliteten i det grönländska torskbeståndet har gjort att många nationer blivit intresserade. Fisket har de senaste decennierna expanderat våldsamt. En fördubbling av fiskeinsatsen skedde från mitten av 1950-talet till början av 1960-talet. I dag är de flesta stora fiskerikationerna representerade kring Grönland och står för ca 90 % av totalfångsten. De återstående 10 % som alltså fiskas av grönländare tas mestadels inomskärs.

Nu har under slutet av 1960-talet torskbeståndet börjat svikta som en följd av att vattentemperaturen åter börjat sjunka. År 1969 uppmättes sålunda temperaturer jämförbara med de som rådde före 1920.

Torsk fångst (i ton hel fisk) åren 1955 -72. Samtliga nationers och Grönlands fångster.

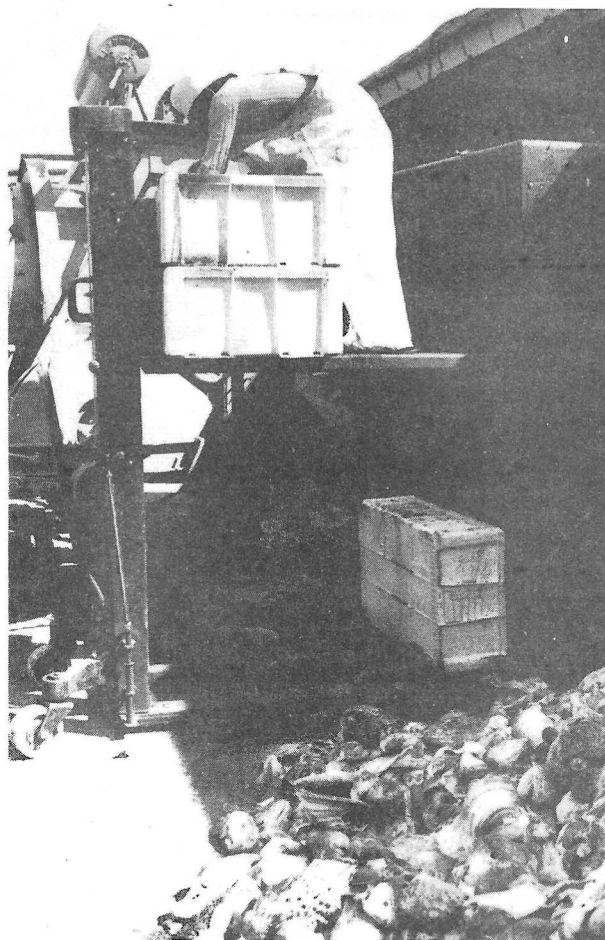
TRE ARTER DOMINERAR FISKET

Torsk, lax och räkor intar en dominerande ställning i det grönländska fisket, både ur volyms- och värdesynpunkt. För Grönlands del svarade torsken för 26 % respektive 33 % av fiskets upphandlingsvärde under 1971 och 1972. Under samma år svarade räkor för 33 % och

23 % samt lax för 35 % och 36 %. Tillsammans utgör fångsten av dessa tre arter alltså mer än 90 % av det totala fångstvärdet. I de mindre samhällena spelar emellertid torskfisket oftast den största rollen.

Fisket utgör Grönlands huvudnäring. Hela 87 % av exporten utgörs av fisk- och fiskeprodukter. En annan mätare på fiskets betydelse är antalet sysselsatta inom näringen. Ca 3 000 grönländare arbetar som fiskare och 1 500 är anställda i fiskefabriker. Det innebär att 1/3 av befolkningen är beroende av fisket.

Fiskefabriken i Narssaq.

DANSKA STATEN SATSAR PÅ FISKE-INDUSTRIN

Utvecklingen från en ekonomi baserad på fångst, fiske och jakt till en ekonomi dominerad av fiske inleddes redan före detta århundrade. Men det var först i och med fiskets industrialisering på 1950-talet och årtiondena därefter som

tyngdpunkten på allvar försköts inom ekonomin. Avgörande för denna utveckling var Grönlandskommissionens beslut (1950) att satsa på fisket som Grönlands huvudnäring.

Fiskets industrialisering krävde goda hamnar med öppet vatten året runt. Den krävde moderna trålare som kunde gå ut till de stora fiskebankarna. Den krävde industrianläggningar. Men framför allt krävde den arbetskraft i stor omfattning. Varifrån skulle den hämtas?

Traditionellt hade grönländarna bott utspridda i små grupper längs kusterna. Maten hade på så sätt räckt till alla, såvida inte exceptionella förhållanden inträffat. Under inflytande av bl a handeln och missionen utkristalliserades så småningom en mer bofast befolkning. Små samhällen växte fram, dock fortfarande med en relativt stor spridning.

Som en följd av boendekonzentrationen minskade försörjningsunderlaget som i gången tid utgjordes av säl, sjöfågel, isbjörn, valross och val och endast i ringa mån av fisk. Fisket hade lågt status och sköttes av barn och äldre. Det är då förståeligt att det grönländska fisket i dag huvudsakligen är ett inomskärsfiske. Det tar tid att bryta gamla värderingar och få fisket accepterat

som en fullgod sysselsättning samt att bygga upp den tradition som är nödvändig för att bedriva ett högsjöfiske.

Under 1950-talet startades uppbyggandet av en grönländsk fiskeindustri. Det statliga handelsbolaget (KGH) började rationalisera hanteringen av fisken varvid många av de mindre handelsplatserna försvann. Denna politik verkade som ett effektivt hjälpmedel för att styra människorna in till de större städerna och arbete i fiskefabrikerna. På detta sätt bidrog industrialiseringen av fisket till avfolkning och samtidig koncentration av befolkningen till ett fåtal orter. Det var danskt kapital som drev på denna utveckling. Grönländarna som drabbades av dess avigsidor hade små möjligheter att påverka sin situation.

Det här kan sägas vara bakgrunden till att i dag 80 % av befolkningen i Grönland lever i ett begränsat antal städer, framför allt lokaliserade till västkusten. Med dessa fakta framför ögonen är det lättare att förstå befolkningens stora beroende av en näringsgren, fisket. Någon övrig industri av större betydelse existerar inte.

GRÖNLAND OCH EG. VAD HÄNDER MED FISKET?

GRÖNLÄNDARNA EMOT EG

Vilka konsekvenser kommer Danmarks medlemskap i EG att få för Grönland? Om vi ser till informationen om EG som gavs från officiellt håll i Danmark så är svaret givet: Grönland skulle vinna på att gå med i EG. Trots den ensidiga informationen som gavs inför folkomröstningen röstade 70 % av befolkningen nej till EG. Huvudorsaken till att Grönland så bestämt var emot medlemskap var fiskefrågan. Fiskefrågans lösning kommer nämligen att bli avgörande för Grönlands framtid.

EG DRIVER PÅ KONCENTRATIONS-POLITIKEN

Vi har tidigare sett hur industrialiseringen av fisket starkt bidrog till avfolkning och att folk tvingades in till städerna för att söka arbete. Inleddes inte denna utveckling innan EG kom in i bilden? Jo, det

är sant. Men vi kan räkna med att utbyggnaden av fiskeindustrin och den därmed sammanhängande planeringen inte skett i ett vakuum. Den har med stor sannolikhet skett med sikte på EG. Ideologin bakom planeringen överensstämmer också väl med tankegångarna inom EG.

Danmarks medlemskap i EG kommer att innebära en ytterligare förstärkning av de tendenser vi hittills sett på Grönland.

Stöttepelarna inom EG, fri kapitalmarknad, fri etableringsrätt, fri varumarknad och fri arbetsmarknad, kommer att leda till ökad befolkningskoncentration och ökad koncentration på stora enheter inom fiskeindustrin med negativa sociala konsekvenser för den grönländska befolkningen. Ett smakprov på detta ger t ex Perspektivplanen 1971-85. Där räknar man med en nedskärning av antalet fiskare till 1 250 vid periodens slut.

UTFISKNING

En annan viktig sida av EG-anslutningen är konsekvenserna för själva fisket. Den grönländska fiskeflottan är ännu liten och otidsenlig. Man äger bara 7 trålare som kan gå ut till de stora fiskebankarna. Utländska trålare från länder som Västtyskland, Frankrike, England, Italien, Spanien, Portugal, Sovjet, Polen, Norge, Island och Färöarna etc har utnyttjat situationen och fiskar i dag upp 90 % av fångsten i havet omkring Grönland. Sovjet och Polen står för en betydande del av detta. Bakom fiskeflottorna står i de flesta fall stora livsmedelskoncerner med kortsiktiga vinstintressen. Bland intressenterna återfinns multinationella jättar som Unilever och Imperial Foods.

Industrifisket tär hårt på resurserna. Låt oss t ex se på torskfisket. Intill 1950 bestod huvuddelen av fångsten i grönländska vatten av torsk i åldern 6-15 år med enstaka exemplar upp till 20 år. I dag dominerar torsk i 4-6 års åldern. Återväxten är hotad. Den klimatologiska förändringen som gjort att torsken dragit sig tillbaka har tillsammans med utfiskningen lett till minskade totalfångster. På 1960-talet låg totalfångsterna på ca 400 000 ton torsk per år. Nu är man nere i närheten

av 100 000 ton per år.

Det grönländska torskfisket har inte haft en lika drastisk nedgång även om tiderna är klart sämre. Årsfångsterna håller sig omkring 20 000 ton. Fortfarande är man emellertid handikappad i förhållande till de stora fiskeflottorna p g a bristande resurser och tradition inom fisket.

Vestgrönland. Alle nationers torskefangst 1952-70, tons hel fisk:

Lande	1952-65 tons	1966-70 tons	1952-70 tons	1952-70 %	1970 tons	1970 %
Færøerne	707.217	200.092	907.309	15,5	7.733	6,9
Grönland	340.124	120.944	461.068	7,9	20.007	18,0
Frankrig	458.656	161.249	619.905	10,6	4.740	4,2
Vesttyskland	665.972	473.170	1.139.142	19,5	40.667	36,5
Island	134.859	2.717	137.576	2,4	-	-
Norge	483.634	155.554	639.188	10,9	6.293	5,7
Polen	897	2.637	3.534	0,0	-	-
Portugal	1.157.362	195.382	1.352.744	23,1	8.707	7,8
Spanien	124.213	78.508	202.721	3,5	18.802	16,9
USSR	7.868	3.614	11.482	0,2	849	0,8
UK	248.763	53.578	302.341	5,2	3.367	3,0
Andre	29.494	46.272	75.766	1,3	278	0,2
	4.359.059	1.493.717	5.852.776	100,0	111.443	100,0

Kilde: ICNAF Stat. Bull.

50-MILA GRÄNS?

Återverkningarna på den grönländska ekonomin av de utländska fiskeflottornas rovfiske har lett till att grönländarna fört fram kravet om utvidgad fiskegräns. Diskussionerna har främst rört sig kring att sätta gränsen vid 50 sjömil. Vid en sådan gränsdragning skulle de främmande nationernas torskfiske nästan totalt avskäras. Samma sak skulle komma att gälla det mesta av det nuvarande lax- och räkfisket. utomskärs.

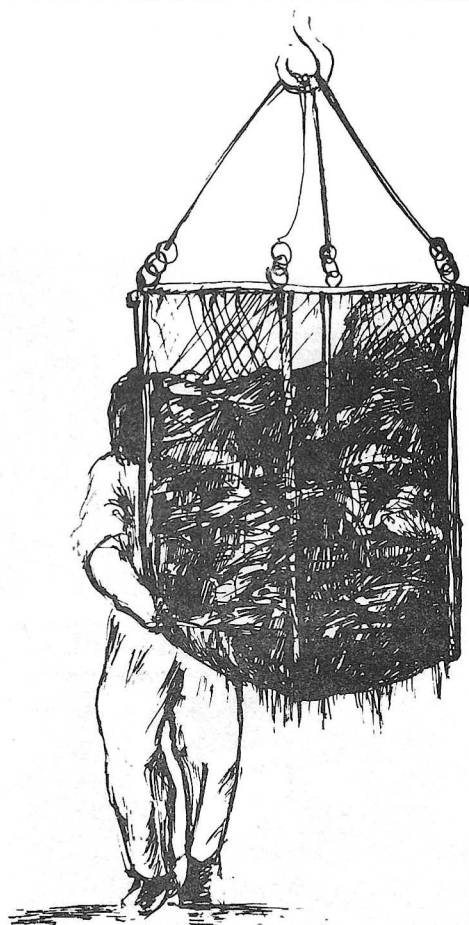
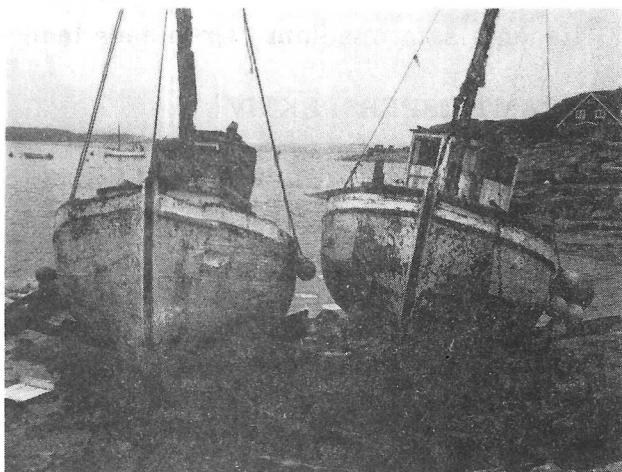
Man har även talat om att gå samman med Färöarna, Island och Norge i ett nordatlantiskt samarbete. Problemet är att de andra ländernas fiskeorganisationer är mycket starkare, bättre organiserade och har nått längre i utvecklingen inom fisketekniken.

Fiskefrågan kan inte lösas enbart genom en utvidgning av fiskegränsen. Fiskbestånden är hotade som en följd av profitjakt inom det internationella industrifisket. Det krävs därför också internationella förhandlingar om en reglering av fisket. Men förhandlingar tar tid. En utvidgning av fiskegränsen kommer på så sätt att utgöra en förutsättning för att fiskebestånden ska kunna räddas. Det är främst inom ramen för ICNAF (den internationella kommissionen för fisket i nordvästatlanten) som förhandlingar bedrivits om det grönländska fisket. Grönland

har hittills lyckats driva igenom avtal om fångstkvotering inom torskfisket.

Beträffande laxfisket har Canada, USA och England via ICNAF genomdrivit en nedskärning. Denna kommer att resultera i att efter 1975 endast grönländare får bedriva laxfiske vid Grönland.

Men avtalen är otillräckliga och man kräver ytterligare regleringsåtgärder.

EG:s FISKEPOLITIK

Hur ställer sig då EG till att länder utvidgar sina fiskegränser? Ja, vi har ju sett hur

man reagerade i Bryssel när Island utvidgade sin fiskegräns. Följer Grönland Islands exempel kommer EG med säkerhet att sätta in sanktioner mot landet. Bakgrunden till denna inställning ligger i grundvalen för EG. I Rom-fördraget fastslås att inga restriktioner får föreligga som kan innebära att konkurrensen snedvrids och att medlemsländer diskrimineras. Inom EG ska det råda fri konkurrens. Alltså, frihet för de starka att lägga under sig de svaga! Det är inte svårt för grönländarna att sätta sig in i vad detta kommer att innebära för deras fiske. EG är för "havens frihet". Man kommer att kräva tillgång till Grönlands fiskevatten i den "fria konkurrensens namn". Resultatet är givet. Det grönländska fisket kommer att konkurreras ut av EG-ländernas överlägset större och modernare fiskeflottor.

KAMPEN FÖR SJÄLVSTÄNDIGHET FÖRSVÅRAS

Med hjälp av Rom-fördragets principer om fri etableringsrätt och fri kapitalmarknad har det starka EG-kapitalet möjlighet att lägga under sig och slå ut Grönlands fiskeindustri.

Att detta kommer att minska Grönlands möjligheter att nå självständighet säger sig självt. Tidigare hade man "bara" Danmark att kämpa mot. Nu skulle man dessutom tvingas att slåss mot de många mäktigare intressena inom EG. Bara en sådan sak som att göra sin röst hörd inom EG skulle stöta på svårigheter. Grönland kan ju inte räkna med att få in någon representant i EG:s centrala organ utan kommer att representeras av Danmark.

Principen om fri arbetsmarknad, som framöver ska träda i kraft inom EG, kommer att bli styrande för arbetsmarknadspolitiken även på Grönland. Man kommer att tvingas flytta dit jobben finns. I framtiden måste kanske många flytta från Grönland för att få arbete. Det är ju inte säkert att Grönland kommer att betraktas som ett lönsamt investeringsobjekt inom EG. Riktlinjerna som gäller för EG:s lokaliseringspolitik kommer att inskränka

Grönlands möjligheter att komma tillrätta med de väldiga problem som uppstått i skuggan av folkomflyttningen. Offentliga stödåtgärder som förvanskar konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion är förbjudna inom EG. De befintliga resurserna kommer att sättas in i expanderande regioner som sydvästkusten. Östkustens framtid är därmed oviss.

Det här var några exempel på hur Grönland kommer att förlora möjligheten att bedriva en självständig politik genom medlemsskapet i EG. Det skulle gå att ta fram åtskilligt fler exempel från prispolitikens område, hyresmarknadens etc. Exempelen ovan ger emellertid ett tillräckligt underlag för att bedöma vilka konsekvenser EG-medlemskapet kommer att få för det grönländska folket.

SÄRBESTÄMMELSER I EG-AVTALET

De uppenbart negativa konsekvenserna för Grönlands del, framför allt när det gäller det betydelsefulla fisket, möjliggjorde för Grönland att få igenom en del särbestämmelser i Danmarks avtal med EG, för att övergången skulle bli mjukare.

Grönland får t ex behålla sin 12-mils gräns för fisket fram till 1984. Likaså kommer inte EG:s fria etableringsrätt att tillämpas förrän efter 1984. Enligt särbestämmelserna måste man ha bott minst 6 månader på Grönland för att få etableringsrätt. Vidare ska grönländarna vara i majoritet i företagens styrelser. Kapitalet behöver däremot inte vara grönländskt, med undantag av

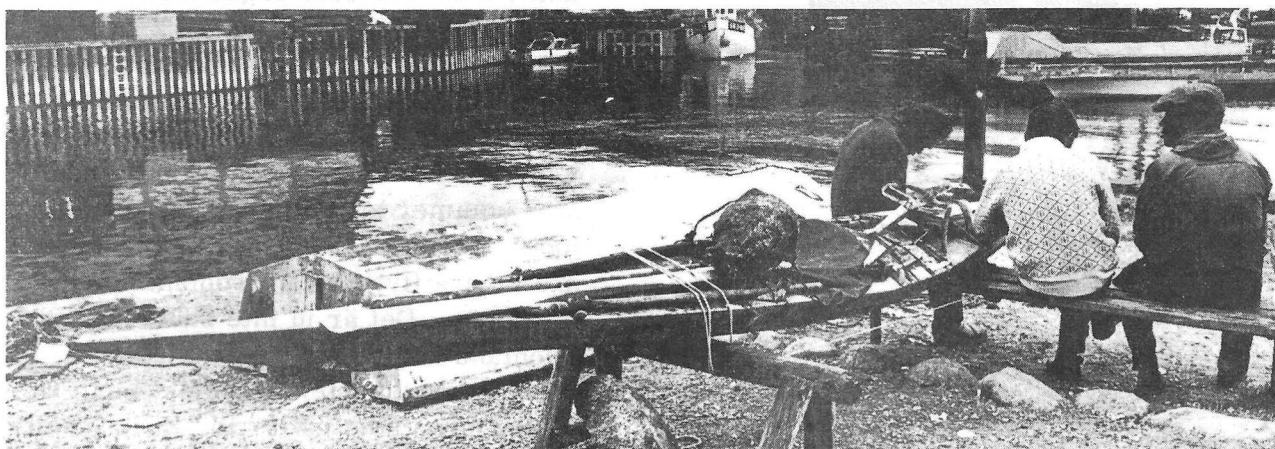
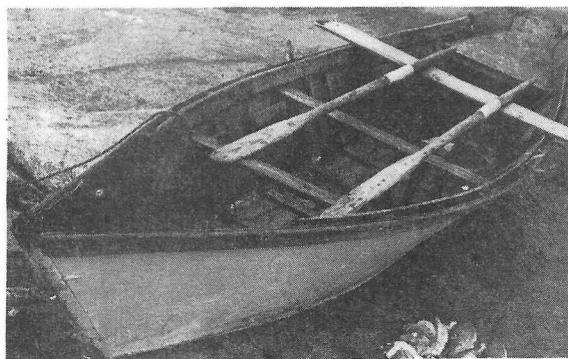
fisket där hälften av kapitalet ska vara inhemskt.

Vad som kommer att hända efter 1984 oroar grönländarna. "När Grönlands särbehandling inom EG upphör om 10 år och EG-länderna återoppar sig rätten att få fiska innanför vårt område, kommer jag ögonblickligen att kräva Grönland ut ur EG", summerar N. C. Heilmann, ordförande i KNAPP - den grönländska fiske- och fångstorganisationen - samt medlem i Grönlands landsråd.

FRAMTIDSPERSPEKTIV

Grönlands enda utväg är att stå utanför EG, slå vakt om sina fiskevatten och utvidga sin gräns till minst 50 sjömil. Därmed skapar man ett skydd för sitt hemmafiske. Åtgärden innebär inte i sig en garanti för bestånden. Olika regleringar av fisket i nordatlanten kommer därför att bli nödvändiga för att fisket ska kunna utgöra en grundval för de nordatlantiska ländernas ekonomi även i framtiden.

Ann-Charlotte Bromfält
Lennart Funkquist
Lars Wiktorin
Christina Ålander

Detta är den enda kajak som är i bruk i Julianehåb.